

Annick de Vries
Rathenau Instituut

Den Haag, 13 november 2013

Rathenau Instituut

Technology Assessment

Samen winnen

Verbreding van schaliegasdiscussie en handvatten voor besluitvorming

Annick de Vries, Rinie van Est & Arnoud van Waes (red.)

Rathenau Instituut

Orna kennis
veranderend
debat
technologi

Orna kennis
veranderend
debat
technologi

Agenda

- Samen Winnen: aanbevelingen
- Besluitvormingsstrategieën
- Lessen voor de toekomst

Rathenau Instituut

- Twee taken
  - Technology Assessment:
    - Onderzoek naar het effect van wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen;
    - Stimuleren van maatschappelijk en politieke discussie
  - Science System Assessment:
    - Onderzoek naar de dynamiek van de wetenschappelijke en technologische ontwikkeling zelf: het Nederlandse wetenschapssysteem

Samen Winnen: persconferentie

Aanleiding van het onderzoek

- Observatie 1: hevig debat met technisch karakter
  - Focus op risico's: 'schoon en veilig'
- Observatie 2: behoefte aan bredere discussie
  - Maatschappelijk niveau
  - Politiek niveau

1. Verbreed discussie en creëer vertrouwen

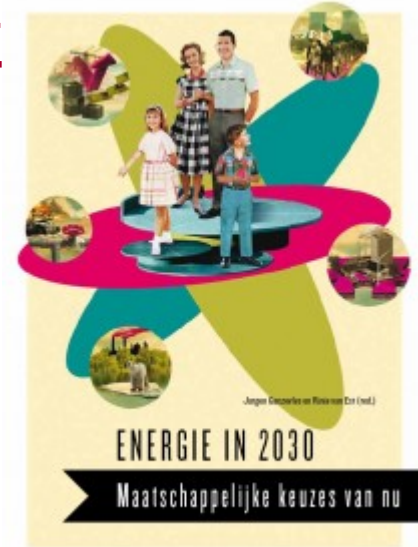
- Benut maatschappelijke en politieke betrokkenheid
  - Proces tot nu heeft een boeiende agenda gecreëerd
  - Open beleidsontwikkeling: niet per sé naar consensus maar open voor andere visies
- Verzet betrekken = vertrouwen vergroten
  - Vertrouwen essentieel voor besluit over controversiële vraagstukken
  - Hoe dan? Zie overige aanbevelingen

2. Verhelder rol schaliegas voor duurzaamheid (1)

- Context
  - Groeiende rol voor gas wereldwijd
  - Past ook in Nederlands beleid en in EU ambitie
- Rol in duurzaamheidsambitie
  - (Schalie)gas als transitiebrandstof
    - Vervanging kolen (CO₂)
    - Flexibele inzet (hernieuwbaar)
  - Gasbaten inzetten voor duurzaam

2. Verhelder rol schaliegas voor duurz (2)

- Hoe kom je tot een duurzaam energie systeem?
  - Betaalbaar
  - Schoon
  - Betrouwbaar
  - Ruimtelijk inpasbaar

- Wat is de rol van schaliegas in de transitie naar een toekomstbestendig energie voorziening?

3. Gebruik intenties Structuurvisie Ondergrond

- Context
  - gevoel van gebrek aan formele inspraak bij lokale overheden
  - drukte in de ondergrond neemt toe
  - activiteiten ondergrond effect op bovengrond
  - gebrek aan afstemming activiteiten ondergrond en bovengrond
- Verstandig om Structuurvisie Ondergrond als uitgangspunt te nemen
- Geldt ook voor toekomstige activiteiten onder de grond

Strategieën nationale overheid (1)

- Algemene strategieën plaatsingsproblematiek:
  - *Eigenstandig handelen*: eigenstandig handelen waarbij potentiële tegenstand wordt genegeerd (Dear 1992)
  - *Afdwingen van beleid*: het afdwingen van nationaal beleid en het passeren van lokaal beleid
  - *Risicocommunicatie*: risicocommunicatie om bezorgde burgers te informeren
  - *Compensatie*: het inzetten van economische compensatieregelingen (Benford et al. 1993, Kraft & Clary 1991)

Strategieën nationale overheid (2)

- **Strategie 1: wettelijke procedures**

- Mijnbouwwet: ondergrondse activiteiten behoren tot de staat
- Schaliegas: 'business as usual'
- Vergunning voor proefboring

- **Weerstand**

- Ervaringen buitenland: gevaar voor gezondheid en milieu
- Vergunning ingetrokken

- **Conclusie**

- Strategie noodzakelijk als startpunt (wetgevend kader)
- Schaliegas $\neq$ business as usual: past niet in wetgevend kader

Strategieën nationale overheid (3)

- **Strategie 2: Participatief risico-onderzoek**
  - Onafhankelijk onderzoek naar risico's boring
  - Klankbordgroep
- Weerstand
  - Onderzoeks ontwerp en scope ter discussie
  - Gebrek aan vertrouwen
- Conclusie
  - Weeffouten in proces cruciaal

Strategieën nationale overheid (4)

- **Strategie 3: Uitstel door nieuwe maatregelen**
  - Risico onderzoek W&B: schaliegaswinning veilig en risico's beheersbaar
  - Nieuwe maatregelen
    - Mer-plicht voor boorlocaties
    - Structuurvisie schaliegas
- Reacties:
  - Nieuwe maatregelen zijn niet genoeg: nut en noodzaak
  - 'Mijnbouwwet is aan herziening toe'
  - 'Ondergrondse activiteiten worden genegeerd'

Strategieën nationale overheid (5)

- **Strategie 4 (glazen bol): afwegingskader voor de ondergrond...?**
- Sluit aan bij onze belangrijkste aanbeveling
- Verstandig om **STRONG** als uitgangspunt te nemen
  - Afstemming ondergrondse en bovengrondse activiteiten en belangen
  - Participatie van lokale stakeholders in besluitvorming wordt geformaliseerd
  - Herstelt vertrouwen
- Op tijd?

Conclusies

- Strategieën besluitvorming schaliegas $\neq$ NIMBY strategieën
- STRONG / integraal afwegingskader ondergrond noodzakelijk:
  - Versterken van vertrouwen nationale – lokale overheid
  - Met oog op toekomstige energie-gerelateerde projecten

